

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στη
Σχολική Μονάδα –
Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης

Καλές Πρακτικές των Σχολείων II:
Εκθέσεις Συστηματικής Διερεύνησης Δεικτών

Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Δεκέμβριος 2012

Ο παρών τόμος αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού υλικού που παρήχθη στο πλαίσιο του πιλοτικού προγράμματος «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου - Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης» με φορέα υλοποίησης το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ο τόμος αναφέρεται στις Εκθέσεις «Συστηματικής Διερεύνησης Δεικτών Ποιότητας» που συντάχθηκαν σε σχολικές μονάδες οι οποίες συμμετείχαν στο πιλοτικό έργο της ΑΕΕ. Ο τόμος αποτελεί μέρος των «Καλών Πρακτικών» των σχολείων και θα αναρτηθεί στο Παρατηρητήριο της ΑΕΕ με σκοπό την ενημέρωση των εκπαιδευτικών.

Η επιμέλεια του τόμου πραγματοποιήθηκε από τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής και της Ομάδας Έργου της ΑΕΕ.

Επιστημονική Επιτροπή

Γεώργιος Πασιάς, Επίκουρος Καθηγητής ΕΚΠΑ, επιστημονικός υπεύθυνος του έργου
Κωνσταντίνος Λάμνιαν, Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, αναπληρωτής επιστημονικός υπεύθυνος του έργου

Δημήτριος Ματθαίου, Καθηγητής ΕΚΠΑ, μέλος

Κωνσταντίνος Δημόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, μέλος
Κωνσταντίνος Παπαχρήστος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε., Διευθυντής Σπουδών Π.Ε. του ΥΠΑΔΒΜΘ, μέλος

Στυλιανός Μερκούρης, Σχολικός Σύμβουλος Δ.Ε., Διευθυντής Σπουδών Δ.Ε. του ΥΠΑΔΒΜΘ, μέλος

Ομάδα Έργου

Γιαννικόπουλος Γεώργιος ΠΕ02, Γκυρτής Κων/νος ΠΕ19, Ζωγράφου Ελένη ΠΕ06, Ζώτος Ιωάννης ΠΕ03, Κότσιρα Αναστασία ΠΕ70, Κωστοπούλου Χαρά ΠΕ19, Μητσάκη Ευαγγελία ΠΕ09, Νίκα Μαρία ΠΕ06, Οικονόμου Ασπασία ΠΕ13, Παπαστάμου Ιωάννα ΠΕ09, Ρουσσάκης Ιωάννης ΠΕ70, Σαμαρά Αντωνία ΠΕ70, Σοφού Ευστρατία ΠΕ60, Στελλάκου Βάσω ΠΕ12, Στεφάτου Ήρα ΠΕ20, Ταμπάκη Σμαρώ ΠΕ02, Τρίγκα Δήμητρα ΠΕ70, Φαντάκη Γεωργία ΠΕ04, Φέρμελη Γεωργία ΠΕ04.

Το πιλοτικό πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (2007-2013)

Πράξη : «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου-Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης» (MIS : 295381)
(«Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3 – Οριζόντια Πράξη»)

Δ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- 1. ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΣΟΤΥΛΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ4**
«Επίδοση και Πρόοδος των Μαθητών»
«Ενισχυτικές, Υποστηρικτικές και Αντισταθμιστικές Παρεμβάσεις»
- 2. ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΙΓΑΛΕΩ, Γ' ΑΘΗΝΑΣ.....23**
«Παρακολούθηση της Φοίτησης και της Σχολικής Διαρροής»

Δ1.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΣΟΤΥΛΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

«Επίδοση και Πρόοδος των Μαθητών»

«Ενισχυτικές, Υποστηρικτικές και Αντισταθμιστικές Παρεμβάσεις»

Έκθεση «Συστηματικής Διερεύνησης Δεικτών»

Η Έκθεση Συστηματικής Διερεύνησης Επιλεγμένων Τομέων του Εκπαιδευτικού Έργου συντάχθηκε κατά το σχολικό έτος 2010-11 από το Γυμνάσιο Τσοτυλίου Δυτικής Μακεδονίας. Περιλαμβάνονται στοιχεία που αφορούν τη διερεύνηση των δεικτών «Επίδοση και Πρόοδος των Μαθητών» και «Ενισχυτικές, Υποστηρικτικές και Αντισταθμιστικές Παρεμβάσεις». Η Έκθεση περιλαμβάνει επίσης Παράρτημα με τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν, όπως: Φόρμα καταγραφής ποσοτικών στοιχείων από το αρχείο του σχολείου, Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΣΟΥΤΥΛΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Έκθεση Συστηματικής Διερεύνησης Επιλεγμένων Τομέων του Εκπαιδευτικού Έργου της
Σχολικής Μονάδας

1. ΤΟΜΕΑΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Δείκτης Αξιολόγησης: Επίδοση και Πρόοδος των Μαθητών

2. ΤΟΜΕΑΣ: ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Δείκτης: Ενισχυτικές, υποστηρικτικές και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις.

A. Διαδικασίες Αξιολόγησης

Συντάσσεται σύντομο κείμενο (200 λέξεων περίπου) σχετικά με τις διαδικασίες που ακολούθησε η Σχολική Μονάδα για τη συστηματική διερεύνηση του δείκτη (π.χ. χρόνος και διάρκεια της αξιολόγησης, αριθμός των ομάδων που δημιουργήθηκαν, σύνθεση των ομάδων, αριθμός των συναντήσεων κάθε ομάδας, συναντήσεις με γονείς, μαθητές και άλλους εμπλεκόμενους στη διαδικασία, άξονες συζήτησης, κλπ.).

-Η διαδικασία της συστηματικής διερεύνησης διήρκεσε ενάμιση με δύο μήνες (Δεκέμβριο 2010 με Ιανουάριο 2011).

-Η ομάδα εργασίας αποτελείται από τους παρακάτω έξι εκπαιδευτικούς:

- 1) Μάτσακα Ελευθερία (ΠΕ 03), διευθύντρια, υπεύθυνη του έργου αυτοαξιολόγησης
- 2) Παπαδοπούλου Ευγενία (ΠΕ 14). συντονίστρια
- 3) Τσιλιμίγκα Βασίλειο (ΠΕ 02), πρακτικογράφο
- 4) Καραμητόπουλο Χρήστο (ΠΕ 04), μέλος
- 5) Τσαλή Κλεονίκη (ΠΕ 07), μέλος
- 6) Χριστογιάννη Θεώνη (ΠΕ 01), μέλος

Περιγραφή συναντήσεων

-Στις 23 Δεκεμβρίου 2010 η ομάδα εργασίας συγκεντρώθηκε με σκοπό μια πρώτη διατύπωση προτάσεων για τον τρόπο διερεύνησης και αξιολόγησης των επιλεγμένων δεικτών, τις πιθανές μεθόδους εργασίας και εκτίμησης ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των δεικτών.

-Στις 12 Ιανουαρίου 2011 συνήλθε η ολομέλεια με θέμα το λεπτομερή σχεδιασμό της συστηματικής διερεύνησης των τομέων που επιλέχθηκαν. Στη συνεδρίαση παρευρίσκονταν και η υπεύθυνη για το πρόγραμμα σχολική σύμβουλος κ. Τσιτούρα Βασιλική, με συμβουλευτικό και καθοδηγητικό ρόλο. Η ομάδα κατέληξε στη σχεδίαση της έρευνας, τον ορισμό των κριτηρίων ποιότητας του κάθε δείκτη, τους σκοπούς και τις μεθόδους εργασίας και τη διαμόρφωση ερωτηματολογίων.

-Στις 10 Ιανουαρίου 2011 τα μέλη της ομάδας συγκεντρώθηκαν και αφού μελέτησαν τα καθορισμένα κριτήρια ποιότητας του δείκτη, τους σκοπούς και τις μεθόδους εργασίας, διαμόρφωσαν τις φόρμες καταγραφής δεδομένων του σχολείου, καθώς επίσης και τα ερωτηματολόγια για εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς μαθητών με πολύ χαμηλές επιδόσεις.

-Έγινε ενημέρωση των μαθητών καθώς και των γονέων των μαθητών με πολύ χαμηλές επιδόσεις για τη διεξαγωγή της έρευνας και τα ερωτηματολόγια. Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν σε εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς, συμπληρώθηκαν και επιστράφηκαν.

-Στις 26 Ιανουαρίου 2011, η ομάδα συγκεντρώθηκε για να αρχίσει την επεξεργασία των αποτελεσμάτων έρευνας.

-Στις 28 Ιανουαρίου 2011, συνήλθε η ολομέλεια της ομάδας, η οποία προχώρησε στην ολοκλήρωση της επεξεργασίας των αποτελεσμάτων της συστηματικής διερεύνησης και αποφάσισε να προβεί στη σύνταξη της παρούσας έκθεσης.

B. Σχέδιο Αξιολόγησης

Παρουσιάζονται επιγραμματικά: το αντικείμενο της αξιολόγησης, οι συγκεκριμένοι στόχοι διερεύνησης που τέθηκαν, τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμησή του, καθώς και οι πηγές και οι μέθοδοι που αξιοποιήθηκαν για την άντληση των πληροφοριών (500 λέξεις περίπου).

-Αντικείμενο της αξιολόγησης αποτελούν οι δείκτες που αφορούν την επίδοση και

πρόοδο των μαθητών και τις ενισχυτικές, υποστηρικτικές και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις.

1^{ος} δείκτης: Επίδοση και Πρόοδος των μαθητών.

-Η διερεύνηση είχε σαν **στόχο** να διαπιστώσει αν οι επιδόσεις των μαθητών ανταποκρίνονται στους στόχους και το περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών, καθώς επίσης την πρόοδο των μαθητών διαχρονικά. Επίσης, έγινε προσπάθεια να προσεγγιστούν οι παράμετροι που επηρεάζουν τις επιδόσεις και την πρόοδο των μαθητών, να αναδειχθούν οι καλές πρακτικές, να διαπιστωθούν και να διορθωθούν τυχόν ελλείψεις ή λάθη.

-**Τα κριτήρια** που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμηση του δείκτη είναι η ανταπόκριση των επιτευγμάτων των μαθητών στο πρόγραμμα σπουδών, η πρόοδος που παρουσιάζουν όλοι οι μαθητές -χαμηλής, μέσης και υψηλής επίδοσης- σε σχέση με προηγούμενα επιτεύγματα και η αυξανόμενη ή μειούμενη διαφορά στις επιδόσεις κατά τη διάρκεια της χρονιάς μεταξύ των περισσότερο και λιγότερο ικανών μαθητών.

- **Οι πηγές** που χρησιμοποιήθηκαν για την άντληση των πληροφοριών είναι τα ατομικά δελτία μαθητών, η βάση δεδομένων e-school και το βιβλίο πρακτικών του συλλόγου. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η καταγραφή, όσον αφορά τα στοιχεία από τις βάσεις δεδομένων και τα ερωτηματολόγια προς τους μαθητές, τους καθηγητές και τους γονείς, όσον αφορά την έκφραση των προσωπικών απόψεων και εκτιμήσεων κάθε ενδιαφερόμενου.

- Για τη διερεύνηση του δείκτη χρησιμοποιήθηκαν κάποια **ερευνητικά εργαλεία**, όπως **φόρμες καταγραφής και ερωτηματολόγια**. Πιο συγκεκριμένα, **για τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων για τη διερεύνηση του δείκτη «Επίδοση και πρόοδος των μαθητών»**, έγιναν τα παρακάτω:

- Από τα αρχεία του σχολείου (e-school) και τα ατομικά δελτία των μαθητών—γραπτή και προφορική βαθμολογία—καταγράφηκε σε ειδικές φόρμες η επίδοση των μαθητών (χαμηλή, μέτρια, άριστη) ανά τάξη (Α, Β, Γ) και ανά φύλο (αγόρια, κορίτσια) την προηγούμενη χρονιά.
- Στη συνέχεια, σε φόρμες καταγραφής αποτυπώθηκαν τα ανάλογα στοιχεία και έγινε σύγκριση της επίδοσης των μαθητών με αυτή της προηγούμενων σχολικών ετών. Συγκεκριμένα έγινε σύγκριση για τους μαθητές της Β σε σχέση με την επίδοσή τους στην Α τάξη και για τους μαθητές της Γ σε σχέση με την Α και Β τάξη. Στην περίπτωση της Α τάξης έγινε σύγκριση με τους βαθμούς του Α τριμήνου.

- Από το πρακτικό του συλλόγου αντλήθηκαν στοιχεία από τις παιδαγωγικές συναντήσεις και τις απόψεις των εκπαιδευτικών του σχολείου, όσον αφορά την επίδοση και τη συμπεριφορά των μαθητών. Μοιράστηκαν ερωτηματολόγια στους μαθητές τα οποία συμπληρώθηκαν και επιστράφηκαν από τους μαθητές. Οι ερωτήσεις αφορούσαν τις τυχόν δυσκολίες που συναντούν στα μαθήματα, ποια μαθήματα τους δυσκολεύουν περισσότερο, ποιας μορφής είναι οι δυσκολίες που συναντούν (κατανόηση, γραφή, ανάγνωση), αν χρειάζονται βοήθεια, αν έχουν βοήθεια στο σπίτι και πόσες ώρες αφιερώνουν στη μελέτη.
- Ερωτηματολόγια επίσης μοιράστηκαν στους εκπαιδευτικούς, τα οποία περιελάμβαναν ερωτήσεις σχετικά με την επίδοση των μαθητών ανά τάξη και φύλο σε κάθε μάθημα, την εκτίμηση όσον αφορά τα αδύνατα σημεία των μέτριων και χαμηλής επίδοσης μαθητών, τις δυσκολίες που συναντούν στα μαθήματα, το είδος των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούν οι μαθητές με ευχέρεια (ατομικές, ομαδικές, κ.α.), τις προσπάθειες που καταβάλουν οι εκπαιδευτικοί για τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών και τα αποτελέσματά τους, τις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούν (συμμετοχική, μετωπική κ.α.), τη συνεργασία με τους γονείς.
- Τα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν στους γονείς παιδιών με ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις περιείχαν ερωτήσεις που αφορούν το χρόνο μελέτης στο σπίτι, τη βοήθεια που έχουν οι μαθητές αυτοί στο σπίτι, αν οι γονείς θέλουν επιπλέον διδασκαλία για τα παιδιά τους στο σχολείο, αν συμβουλευτήκαν ειδικό για τη διάγνωση των αναγκών των παιδιών.

2^{ος} Δείκτης: Ενισχυτικές, υποστηρικτικές και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις.

- Η διερεύνηση του δεύτερου δείκτη είχε σαν **στόχο** να διαπιστώσει αν επιτυγχάνονται οι στόχοι του σχολείου, όπως η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου, η ανάπτυξη των κοινωνικών-συμμετοχικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, η καλλιέργεια δημοκρατικών στάσεων και αξιών (ισότητα, αλληλεγγύη, σεβασμός της διαφοράς). Όλα τα παραπάνω σκοπεύουν στην αποτελεσματική προετοιμασία για την ομαλή κοινωνικοποίηση των μαθητών και την ενεργό συμμετοχή τους στα κοινά ως υπεύθυνων και δημοκρατικών πολιτών. Συμπεριλαμβάνει στοιχεία που αφορούν στις πρακτικές του σχολείου για την ενίσχυση και τη βελτίωση της ατομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών/τριών.
- Τα **κριτήρια** που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμηση του δείκτη είναι η παροχή ευκαιριών για ατομική, κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών και διαμόρφωση υπεύθυνων,

ενεργών και δημοκρατικών πολιτών και η λειτουργία ειδικών προγραμμάτων για ορισμένες κατηγορίες μαθητών (ενισχυτική διδασκαλία, τάξεις υποδοχής), η ανταπόκριση των επιτευγμάτων των μαθητών στο πρόγραμμα σπουδών, η πρόοδος που παρουσιάζουν όλοι οι μαθητές-χαμηλής, μέσης και υψηλής επίδοσης- σε σχέση με προηγούμενα επιτεύγματα και η αυξανόμενη ή μειούμενη διαφορά στις επιδόσεις κατά τη διάρκεια της χρονιάς μεταξύ των περισσότερο και λιγότερο ικανών μαθητών.

- Έγινε προσπάθεια να γίνει μια συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που αφορούν το συγκεκριμένο δείκτη σε σχέση με το δείκτη που μελετήθηκε παραπάνω, την επίδοση και πρόοδο των μαθητών.

- **Οι πηγές** που χρησιμοποιήθηκαν για την άντληση των πληροφοριών είναι τα ατομικά δελτία μαθητών, η βάση δεδομένων e-school, το βιβλίο αποφάσεων του Διευθυντή, το Πρακτικό του Συλλόγου, το ημερολόγιο του Διευθυντή. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η καταγραφή, όσον αφορά τα στοιχεία από τις βάσεις δεδομένων και τα βιβλία. Επίσης δόθηκαν ερωτηματολόγια προς τους μαθητές, τους καθηγητές και τους γονείς, όσον αφορά την έκφραση των προσωπικών απόψεων και εκτιμήσεων κάθε ενδιαφερόμενου.

- Πιο αναλυτικά, για τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων για τη διερεύνηση του δείκτη «Ενισχυτικές, υποστηρικτικές και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις» ακολουθήθηκαν τα παρακάτω βήματα:

- Χρησιμοποιήθηκαν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που συλλέχθηκαν από τον δείκτη της επίδοσης και προόδου των μαθητών.
- Με βάση το βιβλίο αποφάσεων του Διευθυντή, το Πρακτικό του Συλλόγου και το ημερολόγιο του Διευθυντή καταγράφηκαν οι δράσεις του σχολείου τη φετινή χρονιά όσον αφορά κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα, ομιλίες, προγράμματα στο σχολείο, επικοινωνία του σχολείου με φορείς κ.α.
- Μοιράστηκαν ερωτηματολόγια στους μαθητές τα οποία συμπληρώθηκαν και επιστράφηκαν από τους μαθητές. Οι ερωτήσεις αφορούσαν το είδος των δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν ή θέλουν να συμμετέχουν οι μαθητές (ατομικές, ομαδικές, εκδρομές, αγώνες, κ.α.), τις σχέσεις των μαθητών με τους συμμαθητές τους και τους εκπαιδευτικούς, τις πιθανές αλλαγές που θα ήθελαν στο σχολείο.
- Ερωτηματολόγια επίσης μοιράστηκαν στους εκπαιδευτικούς, τα οποία περιελάμβαναν ερωτήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη, τη

συμμετοχή τους στο μάθημα ή σε δραστηριότητες, τις προσπάθειες ένταξης των παιδιών στις δράσεις του σχολείου και το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας.

Γ. Κύρια Αποτελέσματα Αξιολόγησης

Διατυπώνονται με τη μορφή αξιολογικής κρίσης τα σημαντικότερα συμπεράσματα ως προς τον δείκτη που διερευνήθηκε, με σαφή αναφορά στα συγκεκριμένα δεδομένα που υποστηρίζουν και τεκμηριώνουν τα συμπεράσματα αυτά (700 λέξεις περίπου).

1) Όσον αφορά τον δείκτη επίδοσης και προόδου των μαθητών

Ύστερα από λεπτομερή μελέτη και επεξεργασία των στοιχείων που βρίσκονται στα αρχεία του σχολείου και αφορούν την επίδοση των μαθητών ανά τάξη και ανά φύλο κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά, καταγράφηκαν οι εξής παρατηρήσεις – συμπεράσματα:

↳ Στην περσινή Α' τάξη τα αγόρια έχουν καλύτερη επίδοση σε σχέση με τα κορίτσια (ποσοστό αρίστευσης αγοριών: 30%, αντίστοιχο ποσοστό κοριτσιών: 20%). Στο χαρακτηρισμό πολύ καλά τα αγόρια έχουν ποσοστό 10%, τα κορίτσια 15%, ενώ στο χαρακτηρισμό καλά και μέτρια υπάρχει ισοδυναμία με ποσοστό 5%. Ένα 5% των κοριτσιών απορρίφθηκαν.

↳ Στην περσινή Β' τάξη τα κορίτσια έχουν άριστα σε ποσοστό 21,42% ενώ τα αγόρια έχουν 0%. Πολύ καλά έχουν το 21,42% των κοριτσιών, έναντι 14,2% των αγοριών. Επιπλέον στην κατηγορία της καλής επίδοσης το ποσοστό αγοριών και κοριτσιών είναι το ίδιο και φτάνει το 14,2%. Στην κατηγορία μέτριας επίδοσης τα αγόρια έχουν ποσοστό 14,2%. Κανένα κορίτσι δεν έχει μέτρια επίδοση.

↳ Στην περσινή Γ' τάξη στην κατηγορία των άριστων οι κοπέλες έχουν 19,04% έναντι 14,2% των αγοριών. Ομοίως στην κατηγορία πολύ καλά, τα κορίτσια με ποσοστό 14,2%, υπερτερούν έναντι των αγοριών με 4,7%. Στην κατηγορία καλά τα αγόρια υπερτερούν με 14,2% έναντι των κοριτσιών με 9,5%. Μέτρια επίδοση έχουν μόνο τα αγόρια με ποσοστό 9,5%. Απορρίφθηκαν αγόρια σε ποσοστό 4,7% και κορίτσια 9,5%.

Συνολικά φαίνεται ότι:

- στην Α τάξη τα κορίτσια έχουν περίπου την ίδια επίδοση με τα αγόρια
- στη Β και στη Γ υπερτερούν σαφώς τα κορίτσια σε επιδόσεις μαθημάτων

Στη συνέχεια έχουμε την επίδοση της κάθε φετινής τάξης συγκρινόμενη με τις προηγούμενες χρονιές.

↳ Για την φετινή Α΄ έχουμε για το πρώτο τρίμηνο άριστους μαθητές σε ποσοστό 46,15%, πολύ καλούς σε ποσοστό 15,38%, καλούς 23,09 % και μέτριους 15,38%. Δεν υπάρχουν προηγούμενες χρονιές για σύγκριση.

↳ Η επίδοση των μαθητών της φετινής Β΄ (Α΄ τρίμηνο) σε σύγκριση με την περσινή χρονιά, παρουσιάζει βελτίωση, αφού το ποσοστό των μαθητών που βελτίωσαν την επίδοσή τους ανέρχεται στο 52,63%.

↳ Για τους μαθητές της φετινής Γ΄ Γυμνασίου παρατηρούμε ότι κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στη Β΄ είχαν βελτίωση σε ποσοστό 7,1% σε σύγκριση με την Α΄, ενώ σύμφωνα με τα φετινά δεδομένα (Α΄ τρίμηνο), η βελτίωσή τους σε σχέση με τη Β΄ είναι επίσης μικρή κυρίως στα φιλολογικά και τα μαθηματικά.

Συνολικά φαίνεται ότι έχουμε:

- σημαντική βελτίωση στη φετινή Β
- μικρή βελτίωση στη Γ

Κατά την τρέχουσα χρονιά, αυτοί που κυρίως βελτίωσαν τις επιδόσεις τους είναι οι μαθητές υψηλής επίδοσης (70%) και οι μισοί περίπου της μέτριας επίδοσης. Αντίθετα οι χαμηλής επίδοσης μαθητές δεν έχουν ανάλογη πρόοδο και παρουσιάζουν στασιμότητα (80%), με αποτέλεσμα η διαφορά μεταξύ των πρώτων και των τελευταίων να αυξάνει κατά τη διάρκεια της χρονιάς αντί να μειώνεται. Ελάχιστες εξαιρέσεις μαθητών με χαμηλές επιδόσεις παρουσίασαν μικρή βελτίωση σε κάποια μαθήματα (10%) και κάποιοι παρουσίασαν πτώση (10%).

Τα στοιχεία που καταγράφηκαν από τις παιδαγωγικές συναντήσεις του συλλόγου διδασκόντων δείχνουν ότι η στασιμότητα των περισσότερων που ανήκουν στην κατηγορία της χαμηλής και μέτριας επίδοσης, σχετίζεται κυρίως με προβλήματα οικογενειακά (χωρισμένοι γονείς, οικονομικό, προβλήματα υγείας) και λιγότερο με άλλης φύσεως παράγοντες (νοητική υστέρηση, έλλειψη συγκέντρωσης, κτλ). Σε ελάχιστες περιπτώσεις (σε 3 μαθητές με ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις) εκτιμήθηκε ότι υπάρχουν μαθησιακές δυσκολίες.

Η ομάδα στην προσπάθειά της να συγκεντρώσει τις γνώμες των μαθητών γύρω από τα μαθήματα που διδάσκονται, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και τη βοήθεια που ίσως έχουν στο σπίτι, συνέταξε σχετικό ερωτηματολόγιο και το μοίρασε στους μαθητές. Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους μαθητές έχουν ως εξής:

-Οι μαθητές της Α' δείχνουν να δυσκολεύονται στα Αρχαία (23%), στα Μαθηματικά (23%) και στις Ξένες Γλώσσες (Γερμανικά 23% , Αγγλικά 15,3%).

-Οι μαθητές της Β' τάξης δήλωσαν ότι τους δυσκολεύουν περισσότερο τα Αρχαία (26,3%), τα Φυσικομαθηματικά (15,7%) και τα Αγγλικά (10,5%).

-Οι μαθητές της Γ' τάξης δυσκολεύονται στα Μαθηματικά (23%), τα Αρχαία (15,3%), και τα Αγγλικά (15%).

Στην ερώτηση «τι σε δυσκολεύει περισσότερο, να γράφεις, να διαβάζεις ή να κατανοείς ένα κείμενο»;

- στην Α' τάξη οι περισσότεροι μαθητές δείχνουν αδυναμία στην κατανόηση (53,8%), λιγότεροι στη γραφή (15,3%), και ακόμα πιο λίγοι στο διάβασμα (7,6).
- στη Β' τάξη επίσης η κατανόηση «βασανίζει» τους μαθητές σε ποσοστό 21%, ενώ το διάβασμα και το γράψιμο κατέχουν αρκετά μικρότερο ποσοστό 5,25%.
- στη Γ' τάξη η κατανόηση κειμένου και το διάβασμα βρίσκονται στο ίδιο ποσοστό 23% , ενώ το γράψιμο σε ποσοστό 15,37% .

Όσον αφορά το αν έχουν βοήθεια στο σπίτι:

- οι μαθητές της Α' τάξης δήλωσαν σε ποσοστό μόλις 15,3% και 7,6% πως δέχονται βοήθεια από τη μητέρα ή την αδερφή αντίστοιχα.
- οι μαθητές της Β' τάξης δέχονται βοήθεια από τη μητέρα σε ποσοστό 21%.
- στη Γ' τάξη μόνο το 15,38% έχει τη βοήθεια της μητέρας και οι υπόλοιποι τα καταφέρνουν μόνοι τους.

Για το αν χρειάζονται κάποια βοήθεια στα μαθήματα:

- στην Α' τάξη απάντησαν θετικά σε ποσοστό 53,8% ,
- στη Β' τάξη σε ποσοστό 15,78%
- στη Γ' σε ποσοστό 20%.

Στην τελευταία ερώτηση που αφορούσε στο χρόνο που αφιερώνουν για μελέτη στο σπίτι οι απαντήσεις έχουν ως εξής:

- στην Α' τάξη ένας στους τρεις (ποσοστό 31%) διαβάζουν από 4 ως 6 ώρες. Το 45% διαβάζει από 2 ως 3 ώρες και το 23% αφιερώνει ελάχιστο χρόνο (το πολύ 1 ώρα).

- στη Β' τάξη το 26% διαβάζει 5 ως 6 ώρες την ημέρα, το 68% 2 ως 3 ώρες και μόλις το 5,25% μόνο 1 ώρα.

- στη Γ' τάξη το 30% διαβάζει 4 ως 5 ώρες, το 54% 2 ως 3 ώρες και το 15,3% μόνο 1 ώρα.

Παράλληλα με το ερωτηματολόγιο προς τους μαθητές, δόθηκε και ερωτηματολόγιο σε γονείς των οποίων τα παιδιά έχουν ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις και φαίνεται να παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες (3 μαθητές). Οι απαντήσεις τους έχουν ως εξής:

- στην ερώτηση αν ασχολείται το παιδί στο σπίτι με τα μαθήματα, η μια απάντηση ήταν ναι και οι άλλες δύο «όχι όσο θα έπρεπε».

- στο ερώτημα αν έχει βοήθεια το παιδί στο σπίτι, οι δύο απαντήσεις ήταν θετικές και η μια αρνητική.

- και τα τρία παιδιά παρακολούθησαν στο Δημοτικό μαθήματα στο Ολοήμερο Πρόγραμμα.

- οι γονείς των παιδιών επιθυμούν να έχει βοήθεια το παιδί στο σχολείο παρακολουθώντας επιπλέον ώρες διδασκαλίας.

- οι γονείς όλων των παιδιών ήταν θετικοί στην βοήθεια από κάποιον ειδικό για τη διάγνωση των αναγκών του παιδιού.

Ερωτηματολόγια επίσης μοιράστηκαν στους εκπαιδευτικούς, τα οποία περιελάμβαναν ερωτήσεις σχετικά με την επίδοση και τις δραστηριότητες των μαθητών, τις δυσκολίες που συναντούν στα μαθήματα, τις προσπάθειες που καταβάλουν οι εκπαιδευτικοί και τα αποτελέσματά τους, τις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούν κ.α.

- Στην Α' τάξη το 50% των κοριτσιών και το 60% των αγοριών είναι μέτριο στα Μαθηματικά και τα Αρχαία και οι υπόλοιποι μοιράζονται ισόποσα στις χαμηλές και στις άριστες επιδόσεις. Στα υπόλοιπα μαθήματα οι μισοί είναι πολύ καλοί έως άριστοι και οι υπόλοιποι βρίσκονται σε χαμηλότερες επιδόσεις. Στην Τεχνολογία που περιλαμβάνει κατασκευές και είναι μάθημα χωρίς αυστηρή ύλη και με περιθώριο επιλογής, είναι

άριστοι στην συντριπτική πλειοψηφία.

- στη Β' τάξη οι μισοί μαθητές είναι από αρκετά καλοί έως πολύ καλοί στα μαθηματικά και ένα 20% είναι άριστοι (με περισσότερα τα αγόρια). Στα υπόλοιπα μαθήματα (Γερμανικά, Θρησκευτικά, Γεωγραφία, Αρχαία, Φυσική και Χημεία) το 90% των μαθητών έχουν μέτρια έως άριστη απόδοση και το 10% χαμηλή, με τα αγόρια να υπερτερούν στις υψηλές επιδόσεις.
- στη Γ τάξη τα αγόρια μοιράζονται κατά 50% στις χαμηλές και τις μέτριες επιδόσεις σε όλα τα μαθήματα, ενώ η πλειοψηφία των κοριτσιών (60%) βρίσκεται στη μέτρια επίδοση. Ένα 12,5% των κοριτσιών είναι χαμηλής επίδοσης και ένα 25% άριστης.
- Τα αδύνατα σημεία των μέτριων μαθητών είναι λεξιλόγιο, ορθογραφία και γραμματική στα Γερμανικά, κατανόηση εννοιών και επίλυση ασκήσεων στα θετικά, γραμματική και σύνταξη στα Αρχαία και κατανόηση ή έλλειψη συγκέντρωσης σε άλλα μαθήματα.
- Όσον αφορά τις ασκήσεις/δραστηριότητες που πραγματοποιούν με ευχέρεια αυτές είναι ερωτήσεις σωστού-λάθους, αντιστοίχισης, πολλαπλών επιλογών και συμμετοχή στα εργαστήρια.
- Οι προσπάθειες για βελτίωση (επαναλήψεις, φύλλα εργασίας, δημιουργία ομάδων) απέδωσαν λίγο στους μέτριους μαθητές, δεν απέδωσαν όμως στους μαθητές χαμηλής επίδοσης λόγω των πολλών κενών που έχουν στην ύλη. Οι μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζονται είναι κυρίως η συμμετοχική και η μετωπική. Στην ομαδοσυνεργατική συμμετέχουν και οι πιο αδύνατοι με ενθουσιασμό χωρίς όμως βελτίωση.
- Οι γονείς ενημερώνονται από τους εκπαιδευτικούς για την επίδοση των παιδιών τους και συνεργάζονται συνήθως μόνο σε αυτά που θεωρούν σημαντικά.

2) Όσον αφορά τον δείκτη των ενισχυτικών, υποστηρικτικών και αντισταθμιστικών παρεμβάσεων:

Εκτός από τα στοιχεία που αξιοποιήθηκαν από τον προηγούμενο δείκτη, χρησιμοποιήθηκαν και τα στοιχεία που πήραμε από τα παρακάτω:

Σχετικά με τα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν στους εκπαιδευτικούς, αναφορικά με τη

συμπεριφορά των μαθητών, τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες, τις προσπάθειες ένταξής τους στις δράσεις του σχολείου κ.α.:

- Η συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη χαρακτηρίζεται από καλή έως πολύ καλή.
- Στην Α είναι 3 οι μαθητές που δεν συμμετέχουν γενικά στα μαθήματα ή σε άλλες ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες, στην Β είναι 2 και στη Γ είναι 3.
- Η προσπάθεια ένταξης στο μάθημα γίνεται με εύκολες ερωτήσεις, ασκήσεις, επιβράβευση και ένταξη σε ομάδες, αλλά με ελάχιστη ή καθόλου αλλαγή. Συμμετέχουν όμως σε εκδρομές, χορευτικά, γιορτές, αθλητικά κ.λ.π.. Για κάποια εργασία που άπτεται των ενδιαφερόντων τους άλλοι ανταποκρίθηκαν και άλλοι όχι.

Οι ερωτήσεις στα ερωτηματολόγια των μαθητών αφορούσαν το είδος των δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν ή θέλουν να συμμετέχουν οι μαθητές (ατομικές, ομαδικές, εκδρομές, αγώνες, κ.α.), τις σχέσεις των μαθητών με τους συμμαθητές τους και τους εκπαιδευτικούς, τις πιθανές αλλαγές που θα ήθελαν στο σχολείο. Οι απαντήσεις τους έχουν ως εξής:

- 1) Στην Α τάξη και στη Β τάξη το 80-90% των μαθητών προτιμά τις ομαδικές εργασίες, ενώ στη Γ το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 100%.
- 2) Πάνω από 90% των μαθητών συμμετέχουν σε όλες τις δράσεις του σχολείου.
- 3) Όσον αφορά το αν οι μαθητές νοιώθουν φιλικά στο χώρο του σχολείου, σχεδόν το 100% των μαθητών απαντούν θετικά.
- 4) Και στις τρεις τάξεις οι μαθητές θεωρούν ότι είναι άριστη η συνεργασία με τους καθηγητές και τους μαθητές. Δύο μόνο μαθητές θεωρούν ότι έχουν μικροπροβλήματα με κάποιους συμμαθητές τους.
- 5) Στην Α τάξη το 30,7% δεν θέλει κάποια αλλαγή και ένα 30,7% θέλει λιτότερα μαθήματα, το 38,6% θέλει περισσότερες ώρες γυμναστικής. Στη Β το 58% δεν θέλει αλλαγές και το 42% θέλει διαλείμματα μεγαλύτερης διάρκειας και λιγότερα μαθήματα. Στη Γ ένας μαθητής θέλει αλλαγή συμπεριφοράς από τους κάποιους συμμαθητές.

Από τα βιβλία και τα πρακτικά του σχολείου αντλήθηκαν στοιχεία για δράσεις που αφορούν στις πρακτικές του σχολείου και σκοπό έχουν την ενίσχυση και τη βελτίωση της ατομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών/τριών.

1) Στα πλαίσια του προγράμματος δράσης κοινωνικού περιεχομένου, τον Ιανουάριο του 2011 συγκεντρώθηκαν και στάλθηκαν αγαθά στο χωριό SOS Πλαγιαρίου Θεσσαλονίκης.

2) Το Νοέμβριο του 2010, η κυρία Τσιμπέρη Καλλιόπη ενημέρωσε τη Γ Γυμνασίου με θέμα «διαφυλικές σχέσεις».

3) Το Νοέμβριο του 2010 πραγματοποιήθηκε πρόγραμμα ανακύκλωσης παλαιών ηλεκτρονικών υπολογιστών.

4) Έγινε στους μαθητές ο ετήσιος σωματομετρικός και οδοντιατρικός έλεγχος.

5) Στα πλαίσια της χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ, έγιναν οι απαραίτητες ενέργειες και παραδόθηκε στο σχολείο μας σύστημα διαδραστικού πίνακα διδασκαλίας για τη Β τάξη.

6) Εκπαιδευτικοί και μαθητές ανέλαβαν προγράμματα αγωγής υγείας, αγωγής σταδιοδρομίας.

7) Δύο μαθήτριες της Γ τάξης και μια εκπαιδευτικός έλαβαν μέρος στο 6^ο διασχολικό συνέδριο νέων που οργανώθηκε στην Αθήνα, με θέμα «Τα ιστορικά εκπαιδευτήρια ως φορείς του οικουμενικού ελληνισμού» διάρκειας 2 ημερών.

8) Αναπτύσσοντας την επικοινωνία όπου διαφαίνεται ιδιαιτερότητα με τους μαθητές, το σχολείο επικοινωνεί με το ΚΕΔΔΥ και ενημερώνει γονείς.

9) Το σχολείο ενημερώνει σχετική ιστοσελίδα.

10) Οι μαθητές παρακολούθησαν θεατρική παράσταση στο ΔΗΠΕΘΕ Κοζάνης, με τίτλο «Ρομπέν των Δασών».

11) Στο επίμαχο θέμα συγχώνευσης των σχολείων, μαθητές, γονείς, φορείς και κάτοικοι ανέλαβαν δράση με ψηφίσματα, συζητήσεις και πορεία διαμαρτυρίας.

Δ. Προτεραιότητες για Δράση

Καταγράφονται οι προτεραιότητες για δράση που προέκυψαν από την εκτίμηση των αποτελεσμάτων (200 λέξεις περίπου).

--

Από την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας, η ομάδα κατέληξε στην καταγραφή προτάσεων για δράση:

1) Ενημέρωση των γονέων των μαθητών με ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις αναφορικά με τα αποτελέσματα της έρευνας, καθώς και για τις ενέργειες που μπορούν να γίνουν για να βοηθηθούν τα παιδιά, οι οποίες αναφέρονται παρακάτω. Συζήτηση για τη συμμετοχή των γονέων στην προσπάθεια αυτή (όπου αυτό είναι εφικτό) και κατάθεση προτάσεων από τους ίδιους τους γονείς.

2) Συνάντηση γονέων με το ΚΕΔΔΥ για την έκδοση γνωμάτευσης, έτσι ώστε να γίνει το ανάλογο πρακτικό του συλλόγου διδασκόντων, με σκοπό τη δημιουργία τμήματος ένταξης από την επόμενη σχολική χρονιά.

3) Σχεδιασμός για άμεση έναρξη άτυπων τμημάτων ένταξης στο σχολείο για τη φετινή χρονιά, για τη διδασκαλία βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων (γραφή, ανάγνωση, αρίθμηση) από εκπαιδευτικούς του συλλόγου διδασκόντων στα βασικά μαθήματα (μαθηματικά, γλώσσα).

4) Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός εξατομικευμένου προγράμματος, όσο αυτό είναι δυνατό, για τους μαθητές με χαμηλές και ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις. Στόχος είναι να βοηθηθούν τα παιδιά στο να χτίσουν την αυτοεκτίμησή τους, να μπορούν να δουλεύουν από κοινού με συμμαθητές και εκπαιδευτικούς, να βελτιωθούν οι γνώσεις και δεξιότητές τους καθώς και η κοινωνικότητά τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παραθέτουμε τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στην έρευνα:

Α. Για τη διερεύνηση του τομέα **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ** και δείκτης αξιολόγησης «Επίδοση και Πρόοδο των μαθητών» χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω εργαλεία:

1. Από τα αρχεία του σχολείου – γραπτή και προφορική βαθμολογία- καταγράφηκε η επίδοση των μαθητών ανά τάξη, ανά φύλο την προηγούμενη χρονιά ή κατά το πρώτο τρίμηνο ως εξής:

Α΄ Τάξη					
Αγόρια			Κορίτσια		
Άριστη	Μέτρια	Χαμηλή	Άριστη	Μέτρια	Χαμηλή

Β΄ Τάξη					
Αγόρια			Κορίτσια		
Άριστη	Μέτρια	Χαμηλή	Άριστη	Μέτρια	Χαμηλή

Γ' Τάξη					
Αγόρια			Κορίτσια		
Άριστη	Μέτρια	Χαμηλή	Άριστη	Μέτρια	Χαμηλή

2. Ο παρακάτω πίνακας βοήθησε να γίνει σύγκριση με την επίδοση των μαθητών κατά την παρούσα χρονιά ή κατά το δεύτερο τρίμηνο:

Ποσοστά μαθητών που βελτίωσαν τις επιδόσεις τους από τάξη σε τάξη	
Ποσοστά μαθητών που βελτίωσαν τις επιδόσεις τους κατά τη διάρκεια της χρονιάς	
Όλοι οι μαθητές –χαμηλής, μέσης, υψηλής επίδοσης– παρουσιάζουν πρόοδο σε σχέση με προηγούμενα επιτεύγματά τους.	
Η διαφορά στις επιδόσεις μεταξύ των λιγότερο και των περισσότερο ικανών μαθητών μειώνεται κατά τη διάρκεια της χρονιάς.	
Κοινωνικοπολιτισμική προέλευση των μαθητών με μέτρια και χαμηλή επίδοση.	

3. Για διασταύρωση στοιχείων και άντληση επιπλέον δεδομένων ανά μάθημα ετοιμάσαμε τα εξής ερωτηματολόγια:

✧ Ερωτήματα για εκπαιδευτικούς:

1. Περιγράψτε την επίδοση των μαθητών ανά τάξη και ανά φύλο στο μάθημά σας.
2. Εντοπίσατε ποια είναι τα ιδιαίτερα αδύνατα σημεία των μέτριων και χαμηλής επίδοσης μαθητών στο μάθημά σας; Σε ποια γνωστικά πεδία του μαθήματός σας δυσκολεύονται ιδιαίτερα;
3. Υπάρχουν ασκήσεις/ δραστηριότητες –ατομικές, ομαδικές, εξατομικευμένες- που πραγματοποιούν με ευχέρεια;
4. Περιγράψτε τις προσπάθειες που κάνατε για τη βελτίωση της επίδοσής τους. Παρατηρήσατε κάποια βελτίωση μετά από τις προσπάθειες αυτές;
5. Χρησιμοποιείτε συμμετοχικές μεθόδους διδασκαλίας ή μόνο μετωπική; Παρατηρήσατε κάποια διαφορά στην επίδοση των μαθητών όταν χρησιμοποιείτε διαφορετική μέθοδο διδασκαλίας;
6. Ενημερώθηκαν οι γονείς για την επίδοση των παιδιών; Συνεργάζονται μαζί σας για διευκόλυνση στο έργο σας;
- 7.

✧ Ερωτήματα για μαθητές με μέτρια ή χαμηλή επίδοση:

1. Σε δυσκολεύει κάποιο μάθημα/μαθήματα; Ποιο/ποια είναι αυτό/αυτά;
2. Σε ποιο μάθημα δυσκολεύεσαι περισσότερο ή λιγότερο;
3. Τι σε δυσκολεύει περισσότερο, να γράφεις, να διαβάζεις ένα κείμενο ή να το κατανοείς;
4. Σε βοηθάει κανείς στο σπίτι με τα μαθήματα;
5. Χρειάζεσαι κάποια βοήθεια στα μαθήματα;
6. Πόσες ώρες διαβάζεις στο σπίτι;

✧ Ερωτήματα για γονείς παιδιών με ιδιαιτερότητες:

1. Ασχολείται το παιδί στο σπίτι με τα μαθήματα;
2. Το βοηθά κανείς;
3. Στο δημοτικό παρακολουθούσε μαθήματα στο ολοήμερο σχολείο;
4. Θα θέλατε να βοηθηθεί το παιδί στο σχολείο παρακολουθώντας επιπλέον ώρες διδασκαλίας;
5. Συμβουλευτήκατε κάποιον ειδικό σύμβουλο για τη διάγνωση των αναγκών του παιδιού;

B. Για τη διερεύνηση του τομέα ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ με δείκτης αξιολόγησης «**Ενισχυτικές, Υποστηρικτικές και Αντισταθμιστικές Παρεμβάσεις**» χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω εργαλεία:

1. Πίνακας συλλογής ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων.

Προγράμματα δράσης κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου στην τοπική κοινωνία (αριθμός, διάρκεια, περιεχόμενο, πλήθος συμμετεχόντων μαθητών).	
Ομιλίες, διαλέξεις ειδικών επιστημόνων στους μαθητές στο χώρο του σχολείου (θεματολογία, συχνότητα, πλήθος συμμετεχόντων).	
Ανάπτυξη συνεργασιών με άλλα σχολεία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (αριθμός, διάρκεια, περιεχόμενο).	
Εθελοντικές δράσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών (είδη δράσεων, πλήθος συμμετεχόντων, διάρκεια, αποτελέσματα).	
Ανάπτυξη μορφών επικοινωνίας του σχολείου, όπως έκδοση σχολικής εφημερίδας, ενημέρωση σχολικής ιστοσελίδας, ενημερωτικά έντυπα κ.ά. (μορφές, περιεχόμενο, συχνότητα).	
Περιστατικά βίας μεταξύ συμμαθητών που απασχόλησαν το Σύλλογο Διδασκόντων ή τη Διεύθυνση του σχολείου (αριθμός, συχνότητα, πλήθος συμμετεχόντων).	
Περιστατικά αλληλεγγύης μεταξύ συμμαθητών (περιγραφή, πλήθος συμμετεχόντων μαθητών, αποτελέσματα).	
Λειτουργία ειδικών προγραμμάτων για ορισμένες κατηγορίες μαθητών (ενισχυτική διδασκαλία, τάξεις υποδοχής)	

2. Ερωτήματα για μαθητές:

1. Να αναφέρεις ποιες δραστηριότητες, ατομικές ή ομαδικές, του σχολείου σου αρέσουν και για ποιο λόγο;
2. Συμμετέχεις σε όλες τις δράσεις του σχολείου, ατομικές και ομαδικές; Αν όχι, να αναφέρεις σε ποιες δε συμμετέχεις ή δε θα ήθελες να συμμετέχεις και για ποιο λόγο.

3. Νοιώθεις φιλικά στο χώρο του σχολείου;
4. Πώς είναι οι σχέσεις σου με τους συμμαθητές σου και τους καθηγητές σου; Μπορείς να συνεργάζεσαι μαζί τους; Αν όχι, ποια είναι τα εμπόδια;
5. Θα ήθελες κάποια αλλαγή στη ζωή σου μέσα στο σχολείο και ποια θα ήταν αυτή;
6. Σε ποιο μάθημα ή σε ποια μαθήματα δυσκολεύεσαι και θα επιθυμούσες περισσότερη στήριξη;
7. Ποιοι νομίζεις ότι είναι οι λόγοι για τους οποίους δυσκολεύεσαι στα μαθήματα; Μελετάς λιγότερο, είναι το μάθημα δύσκολο για σένα, χρειάζεσαι βοήθεια;
8. Σε βοηθά κανείς στο σπίτι σου με τα μαθήματα;

3. Ερωτήματα για εκπαιδευτικούς:

1. Να κάνετε μια γενική περιγραφή της συμπεριφοράς και στάσης των μαθητών στην τάξη κατά τη διάρκεια του μαθήματός σας.
2. Παρατηρήσατε κάποιους μαθητές να μη συμμετέχουν στο μάθημά σας και πόσοι είναι αυτοί ανά τάξη;
3. Σε ποιες δραστηριότητες δε συμμετέχουν, στις ομαδικές ή στις ατομικές;
4. Περιγράψτε τις προσπάθειες που κάνατε για να τους εντάξετε στο μάθημα ή στην ομάδα.
5. Παρατηρήσατε κάποια αλλαγή μετά από τις προσπάθειές σας;
6. Στις δράσεις του σχολείου που δεν εντάσσονται στο πλαίσιο του καθιερωμένου μαθήματος συμμετέχουν οι μαθητές αυτοί;
7. Παρατηρήσατε κάποια βελτίωση στην επίδοσή τους και στη συμμετοχή τους όταν τους αναθέσατε εργασία που άπτεται των ενδιαφερόντων και των δεξιοτήτων τους; Αναφέρεται κάποιο παράδειγμα.

Δ2.

ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΙΓΑΛΕΩ, Γ' ΑΘΗΝΑΣ

«Παρακολούθηση της Φοίτησης και της Σχολικής Διαρροής»

Έκθεση «Συστηματικής Διερεύνησης Δεικτών»

Η Έκθεση Συστηματικής Διερεύνησης Επιλεγμένων Τομέων του Εκπαιδευτικού Έργου συντάχθηκε κατά το σχολικό έτος 2010-11 από το Εσπερινό Γυμνάσιο Αιγάλεω (Γ' Αθήνας) και περιλαμβάνει στοιχεία που αφορούν τη διερεύνηση του δείκτη «Παρακολούθηση της Φοίτησης και της Σχολικής Διαρροής».

Εσπερινό Γυμνάσιο Αιγάλεω

Έκθεση Συστηματικής Διερεύνησης Επιλεγμένων Τομέων του Εκπαιδευτικού Έργου

Οι διαδικασίες που ακολούθησε η σχολική μονάδα για τη διερεύνηση των δεικτών στο πλαίσιο του δεύτερου σταδίου του Προγράμματος Αυτοαξιολόγησης

Α΄. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Μετά την ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου του Προγράμματος Αυτοαξιολόγησης (γενικής εκτίμησης) ο Σύλλογος διδασκόντων του Εσπερινού Γυμνασίου Αιγάλεω συνεδρίασε (21/12/2010), παρουσία των Σχολικών Συμβούλων κ. Π. Νταβαρίνου και κ. Ιω. Δημητρούκα, προκειμένου να εκτιμηθεί η πορεία του Προγράμματος Αυτοαξιολόγησης και να καθοριστούν οι περαιτέρω ενέργειες, με στόχο την ολοκλήρωση του δεύτερου σταδίου (συστηματική διερεύνηση δύο τομέων). Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης ορίσαμε το χρονοδιάγραμμα των εργασιών (να έχουν περατωθεί έως τις 26 Ιανουαρίου 2011) και καθορίστηκαν από τον Διευθυντή κ. Ν. Γιαννούκο δύο ομάδες διδασκόντων, η καθεμία από τις οποίες αποτελούνταν από πέντε συναδέλφους. Συντονίστρια της α΄ ομάδας ορίστηκε η φιλόλογος και της β΄ ομάδας ο φιλόλογος Παράλληλα επιλέχθηκαν οι δύο τομείς του Προγράμματος για την περαιτέρω συστηματική διερεύνηση.

Στη συνέχεια οι δύο ομάδες οργάνωσαν συζητήσεις αφενός μεν μεταξύ των μελών τους, προκειμένου να συλλέξουν τα στοιχεία, που κρίθηκαν απαραίτητα για τη διερεύνηση των δεικτών, αφετέρου δε με τους μαθητές, στους οποίους δόθηκαν, επιπλέον, να συμπληρώσουν ερωτηματολόγια, τα οποία συνέταξαν οι δύο ομάδες. Μετά την ολοκλήρωση του σταδίου αυτού, πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις της κάθε ομάδας, για να εκτιμήσουν τα στοιχεία που προέκυψαν, να προβούν σε γενικότερες εκτιμήσεις και να συμφωνήσουν στη σύνταξη των εκθέσεων των συμπερασμάτων.

Ακολούθησε συνεδρίαση του Συλλόγου στις /01/2011, παρουσία των δύο Σχολικών Συμβούλων, κατά την οποία, και, αφού ο Σύλλογος αντάλλαξε απόψεις σχετικά με την πορεία εργασιών του δεύτερου σταδίου, ο Διευθυντής παρέδωσε στους Σχολικούς Συμβούλους τις Εκθέσεις, που προβλέπονται από το Πρόγραμμα Αυτοαξιολόγησης της Σχολικής Μονάδας.

Η διαδικασία διήρκεσε επτά (07) ημέρες.

Επιλέχθηκαν οι τομείς :

α) 3.2.2. Σχέσεις μεταξύ των Μαθητών (α΄ ομάδα) και

β) 5.1. Παρακολούθηση της Φοίτησης και της Σχολικής Διαρροής (β' ομάδα), προκειμένου αυτοί οι τομείς να διερευνηθούν συστηματικά.

Δείκτης 5.1. Παρακολούθηση της Φοίτησης και της Σχολικής Διαρροής (β' ομάδα)

Β. Σχέδιο Αξιολόγησης (5.1)

Αντικείμενο αξιολόγησης του συγκεκριμένου δείκτη είναι η παρακολούθηση της φοίτησης και της σχολικής διαρροής των μαθητών του Σχολείου μας. Λόγω της ιδιαιτερότητας του Σχολείου (εργαζόμενοι μαθητές, ενήλικοι μαθητές με οικογενειακές υποχρεώσεις, υψηλό ποσοστό αλλοδαπών και Ρομά μαθητών), η φοίτηση των μαθητών είναι συχνά προβληματική και η σχολική διαρροή παρουσιάζεται στο Σχολείο μας αυξημένη, ιδιαίτερα στην Α' τάξη.

Στόχος της διερεύνησης είναι η πληρέστερη και ακριβέστερη καταγραφή των ποσοστών διαρροής κατά τάξη, φύλο και ηλικία, του ποσοστού διαρροής αλλοδαπών και Ρομά μαθητών, καθώς και των ελάχιστων εκείνων περιπτώσεων μαθητών που κάνουν χρήση ουσιών. Στόχος επίσης της διερεύνησης είναι η εξέταση των διαδικασιών παρακολούθησης της φοίτησης και των πρακτικών αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής από την πλευρά του Σχολείου, η εφαρμογή, τα αποτελέσματά τους, και κυρίως η διαπίστωση ελλείψεων και αδυναμιών στις πρωτοβουλίες αυτές, καθώς και η ανάδειξη ορισμένων θετικών πρακτικών για την ενδελεχή παρακολούθηση της φοίτησης των μαθητών και τη μείωση ή την αποτροπή της σχολικής διαρροής.

Για την αποτίμηση της αξιολόγησης χρησιμοποιήθηκαν ποσοτικά κριτήρια (ποσοστό μαθητών που εγγράφονται στο Σχολείο και ολοκληρώνουν τις σπουδές τους, ποσοστό μαθητών που εγγράφονται αλλά δεν ολοκληρώνουν τις σπουδές τους, ποσοστό αλλοδαπών και Ρομά μαθητών που παρουσιάζουν προβλήματα φοίτησης και ένταξης στο σχολικό περιβάλλον, ποσοστό μαθητών που συνεχίζουν στο Λύκειο, κ.λπ.), αλλά και ποιοτικά (κοινωνικά και οικονομικά) κριτήρια, αφού οι μαθητές μας ανήκουν εξ ορισμού σε ασθενέστερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα. Πηγές της αξιολόγησης υπήρξαν αφ' ενός τα Ατομικά Δελτία των μαθητών, το Μητρώο Μαθητών και το Βιβλίο Πρακτικών του Συλλόγου Διδασκόντων του Σχολείου των τελευταίων ετών, όπου αποτυπώνεται με στοιχεία η προβληματική φοίτηση και η υψηλή μαθητική διαρροή, και αφ' ετέρου στατιστικοί πίνακες, όπως ο Πίνακας Μαθητικού Δυναμικού του Σχολείου, το Στατιστικό Δελτίο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, το Στατιστικό Δελτίο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών κ.λπ. Αξιολογήθηκαν επίσης οι συγκεκριμένες διαδικασίες που ακολουθεί το Σχολείο για την παρακολούθηση της φοίτησης και την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής (συχνή ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων σχετικά με τις απουσίες των μαθητών, άσκηση πειθούς μέσω προσωπικών συνεντεύξεων, ώστε να αποτρέπονται οι μαθητές από την εγκατάλειψη του Σχολείου, δημιουργία τμήματος υποδοχής και διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας για τους αλλοδαπούς και τους Ρομά μαθητές) και τέθηκαν οι προτεραιότητες για ανάληψη Δράσεων, όπως αυτές περιγράφονται παρακάτω:

Γ. Κύρια Αποτελέσματα Αξιολόγησης (5.1)

Όπως προκύπτει από τα Ατομικά Δελτία των μαθητών, το Βιβλίο Πρακτικών του Συλλόγου Διδασκόντων, το Μητρώο Μαθητών και τους σχετικούς στατιστικούς πίνακες, στο Σχολείο μας κατά το σχολικό έτος 2010-2011 γράφτηκαν 138 μαθητές (98 μαθητές και 40 μαθήτριες). Το 30% του συνόλου των μαθητών είναι αλλοδαποί διαφόρων εθνικοτήτων. Το 15% του συνόλου είναι Έλληνες και Αλβανοί Ρομά. Οι περισσότεροι αλλοδαποί και Ρομά μαθητές είναι εγγεγραμμένοι στην Α΄ τάξη, όπου παρουσιάζονται τα μεγαλύτερα προβλήματα διαρροής και ανεπαρκούς φοίτησης. Τα παραπάνω ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία αφορούν το τρέχον σχολικό έτος 2010-2011, αλλά είναι παγιωμένα σχεδόν अपαράλλαχτα τα τελευταία χρόνια, όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία που τηρούνται στο Σχολείο μας.

Το σύνολο σχεδόν των μαθητών που εγγράφονται στην Α΄ τάξη του Σχολείου προέρχονται από άλλα Γυμνάσια, ημερήσια και εσπερινά (οι μαθητές δεν έχουν κατορθώσει να περαιώσουν εκεί την Α΄ τάξη). Η ηλικία των μαθητών αυτών κυμαίνεται στην πλειονότητά τους μεταξύ 15 και 19 ετών. Το ποσοστό των αλλοδαπών που εγγράφονται στην Α΄ τάξη και δεν φοιτούν καθόλου ή διακόπτουν πρόωρα τη φοίτησή τους είναι 50% επί του συνόλου των εγγεγραμμένων αλλοδαπών. Το αντίστοιχο ποσοστό των Ρομά είναι 50% και δεν διαφοροποιείται κατά φύλο. Σημειώνουμε ότι οι ίδιοι μαθητές, που διακόπτουν πρόωρα ή δεν ολοκληρώνουν ποτέ τη φοίτηση, επανεγγράφονται επί σειράν ετών στο Σχολείο. Η φοίτησή τους όμως επαναλαμβάνεται με τα ίδια ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά.

Στις Β΄ και Γ΄ τάξη το ποσοστό των μαθητών που έρχονται στο Σχολείο μας με μετεγγραφή είναι περίπου 60% επί του συνόλου των μαθητών που φοιτούν σε αυτές τις τάξεις. Η ηλικία των περισσότερων μετεγγραφομένων είναι άνω των 18 ετών. Το ποσοστό των αλλοδαπών στις Β΄ και Γ΄ τάξεις είναι 25% περίπου του συνολικού αριθμού των μαθητών, ενώ των Ρομά περίπου 10%. Στις τάξεις αυτές το ποσοστό των ουδόλως και ανεπαρκώς φοιτησάντων αλλοδαπών και Ρομά μαθητών είναι μικρότερο από το αντίστοιχο της Α΄ τάξης και ανέρχεται περίπου στο 15%.

Όσον αφορά στους Έλληνες εγγεγραμμένους μαθητές, το φαινόμενο της διαρροής κατά τάξη εμφανίζεται ανάλογο περίπου με αυτό των αλλοδαπών μαθητών: 40% στην Α΄ τάξη, 10% στη Β΄ και 10% στη Γ΄ τάξη.

Από τους ελάχιστους εγγεγραμμένους μαθητές, που είναι χρήστες ουσιών, ένα ποσοστό της τάξης του 90% δεν φοιτά καθόλου ή διακόπτει πρόωρα τη φοίτηση. Οι μαθητές αυτοί επανεγγράφονται στο Σχολείο επί σειράν ετών.

Οι μαθητές του Σχολείου, που φοιτούν κανονικά, ολοκληρώνουν με επιτυχία την τάξη (η πλειονότητα τον Ιούνιο, λίγοι τον Σεπτέμβριο). Το ποσοστό των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ανά τάξη, που ενσωματώθηκαν επιτυχώς ανέρχεται στο 100%. Το ποσοστό των μαθητών που φεύγουν με μετεγγραφή από το Σχολείο μας είναι πολύ μικρό (κάτω του 5%) σε σχέση με τον αριθμό των εγγεγραμμένων μαθητών. Από τους αποφοίτους του Σχολείου μας το 30% περίπου δεν συνεχίζει τις σπουδές του, ενώ το 70% συνεχίζει στα εσπερινά ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ και ΓΕΛ.

Από τη μελέτη των στατιστικών στοιχείων εξάγεται το συμπέρασμα ότι στο Σχολείο μας παρουσιάζονται προβλήματα φοίτησης των μαθητών και αυξημένη σχολική διαρροή, ιδιαίτερα στην Α΄ τάξη. Παρά το γεγονός ότι το Υπουργείο Παιδείας αναγνωρίζει την ιδιαιτερότητα των Εσπερινών Σχολείων και έχει θεσπίσει υψηλότερο όριο απουσιών για τους μαθητές που φοιτούν σε αυτά, είναι προφανές ότι οι μαθητές μας (που είναι στην πλειονότητά τους εργαζόμενοι και ενήλικες με οικογενειακές υποχρεώσεις) δυσκολεύονται ή αδυνατούν να συνδυάσουν τις εργασιακές και οικογενειακές τους υποχρεώσεις με τη μαθητική τους ιδιότητα. Επίσης κάποιοι μαθητές, που διακόπτουν τη φοίτηση, προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες και, επομένως, δεν έχουν την απαιτούμενη στήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον. Από την άλλη πλευρά, στο Σχολείο μας εγγράφεται μεγάλος αριθμός αλλοδαπών και Ρομά

μαθητών, οι περισσότεροι από τους οποίους αποσκοπούν σε κάποιο πρακτικό όφελος (απόκτηση πράσινης κάρτας ή ιθαγένειας, χορήγηση επιδόματος για την ένταξη των μειονοτήτων στο σχολείο). Οι μαθητές αυτοί διακόπτουν τη φοίτηση σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την εγγραφή τους, αφού για την απόκτηση πράσινης κάρτας ή ιθαγένειας και τη χορήγηση του συγκεκριμένου επιδόματος αρκεί η εγγραφή τους στο Σχολείο και δεν απαιτείται η ολοκλήρωση των σπουδών. Στην περίπτωση των αλλοδαπών και Ρομά μαθητών ανασχετικός παράγοντας είναι επίσης η πλημμελής γνώση της ελληνικής γλώσσας και η δυσκολία ένταξης στο σχολικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα η σχολική διαρροή να είναι ιδιαίτερα υψηλή σε αυτή την κατηγορία των μαθητών. Άλλος ανασχετικός παράγοντας για την υψηλή διαρροή, που σημειώνεται στο Σχολείο μας, είναι ότι δεν υφίσταται Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων, με τον οποίο η Διεύθυνση του Σχολείου και ο Σύλλογος Διδασκόντων θα μπορούσε να αναλάβει συντονισμένη δράση, για να μειώσει το φαινόμενο της μαθητικής διαρροής. Για την ανάσχεση της μαθητικής διαρροής η Διεύθυνση του Σχολείου και ο Σύλλογος Διδασκόντων έχει αναλάβει μια σειρά από πρωτοβουλίες, που κρίνονται στο σύνολό τους θετικές και συνοψίζονται ως εξής:

1. Ανοχή κατά την επιβραδυνόμενη προσέλευση των εργαζομένων μαθητών την πρώτη ώρα του μαθήματος.
2. Ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων για την πορεία φοίτησης των ανηλίκων μαθητών, όταν αυτό είναι εφικτό.
3. Προσωπικές συνεντεύξεις με ενήλικους μαθητές, που παρουσιάζουν προβλήματα φοίτησης και άσκηση πειθούς για την αποτροπή τους από την εγκατάλειψη του Σχολείου.
4. Λειτουργία τμήματος υποδοχής για τους αλλοδαπούς και Ρομά μαθητές, στο οποίο διδάσκεται η ελληνική γλώσσα και καταβάλλεται προσπάθεια για την ομαλή ένταξη των μαθητών αυτών στο σχολικό περιβάλλον.

Διαπιστώνονται όμως και κάποιες αδυναμίες, όπως:

1. Σε περιπτώσεις προβληματικών-διαλυμένων οικογενειών η επικοινωνία καθίσταται δυσχερής ή και ανέφικτη.
2. Η προσέλευση των αλλοδαπών και Ρομά μαθητών στο ειδικό πρόγραμμα υποδοχής είναι μικρή.
3. Τα προαιρετικά προγράμματα αγωγής υγείας, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κ.λπ., που θα μπορούσαν να προσελκύσουν τους μαθητές, συναντούν δύο δυσκολίες: α) πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της λογικής της συμπλήρωσης ωραρίου από τους υπάρχοντες συναδέλφους, που ασκούν μεν φιλότιμα τα καθήκοντά τους αλλά δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες ειδικές γνώσεις και β) το ωράριο λειτουργίας του Εσπερινού Γυμνασίου δεν προσφέρει δυνατότητες ευελιξίας, ώστε να μπορεί να πραγματοποιηθούν και άλλες δραστηριότητες εκτός μαθημάτων.
4. Λόγω της ιδιαιτερότητας του ωραρίου λειτουργίας του Σχολείου δεν πραγματοποιούνται ψυχαγωγικές εκδρομές, που θα μπορούσαν να αναπτύξουν τις σχέσεις των μαθητών με το Σχολείο και να συμβάλουν στην κοινωνικοποίησή τους.

Δ. Προτεραιότητες για Δράση (5.1)

Ο Διευθυντής του Σχολείου και ο Σύλλογος Διδασκόντων, αξιολογώντας τις θετικές πρακτικές αλλά και τις αδυναμίες που διαπιστώθηκαν, θέτουν ως προτεραιότητες για δράση τα εξής:

1. Να εντατικοποιηθεί η προσπάθεια ενημέρωσης των γονέων και κηδεμόνων των ανήλικων μαθητών.
2. Να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτραπούν οι ενήλικες μαθητές από την εγκατάλειψη του Σχολείου.
3. Να ενισχυθεί η λειτουργία του τμήματος υποδοχής των αλλοδαπών και Ρομά μαθητών με τη βοήθεια ειδικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση.
4. Να κληθούν ειδικοί στον επαγγελματικό προσανατολισμό, οι οποίοι να εξηγήσουν στους μαθητές τις δυνατότητες για επαγγελματική αποκατάσταση, που τους παρέχει το Σχολείο.
5. Να δοθούν διαλέξεις για θέματα ναρκωτικών και σεξουαλικής αγωγής από εξειδικευμένο προσωπικό, ώστε να αποτραπούν οι μαθητές από παραβατικές συμπεριφορές, που τους οδηγούν εκτός Σχολείου.
6. Να ζητηθεί η συμπράξη ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, θα υποστηρίζουν ψυχολογικά τους μαθητές αλλά και το εκπαιδευτικό προσωπικό.
7. Να διοργανωθούν εκδηλώσεις ψυχαγωγικού χαρακτήρα (γιορτές, περίπατοι, συνεστιάσεις), οι οποίες θα συνδράμουν στη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των μαθητών και του Σχολείου.